

АҚЫЛДЫ ТУРИЗМ МЕНЕДЖМЕНТІ

Туристік сала әлемдік ауқымда неғұрлым серпінді дамып келеді және қазіргі Қазақстанда туризм және қонақжайлылық индустриясы халық шаруашылығының басым салаларының біріне айналды. Қазіргі уақытта мемлекет пен туристік бизнестің күш-жігері туристік саланы ішкі және халықаралық туристік нарықтарда тиімді қызметті кешенді түрде жүзеге асыруға қабілетті бірыңғай жүйеге айналдыруға бағытталған. Елдің туристік саласын дамытуға жаңа тәсілді іске асыру әлемдік нарықта бәсекеге қабілетті ұлттық туристік өнімді қалыптастыруды, келу туристік ағынын әуестендіруді және туристердің туризм индустриясы мен қонақжайлылық кәсіпорындарында сапалы сервис алуға қажеттіліктерін қанағаттандыруды көздейді. Әрине, еліміздің туристік саласы өзінің болашақ кәсіби қызметінің өрісін таңдаған және туризмді басқаруда болып жатқан заманауи процестер мен құбылыстар туралы нақты түсініктері бар сауатты мамандарды қажет етеді. Авторлардың пікірінше, "Туризм менеджменті" оқу құралы бакалавр-студенттерге басқару ғылымы туралы теориялық білімнің негізі болып қызмет етуі, туризм саласындағы менеджменттің қазіргі даму кезеңі мен практикасын анықтайтын үрдістермен таныстыру керек. Оқулықтың авторлары өз міндеттерін менеджменттің қазіргі концепцияларын, функцияларын, әдістері мен модельдерін баяндау ғана емес, сонымен қатар студенттерді туристік бизнесті ұйымдастыру бойынша практикалық дағдыларға үйрету. Материалды зерттеу студенттерге турды жоспарлау мен іске асыруды дұрыс ұйымдастыруға мүмкіндік береді, туристік қызмет көрсету нарығында тұтынушылық уәждемені басқаруға, туризм және қонақжайлылық индустриясында бәсекелестік артықшылықтарға қол жеткізу тәсілдеріне, ұйымның миссиясы мен мақсаттарын қалыптастыруға, персоналды басқару жүйесін тиімді қолдануға, орта және төменгі деңгейлердегі бақылау, ақпараттық, дағдарысқа қарсы, Менеджмент және От. б. үйретеді.

Ақылды туризм-бұл туристік бағыттардың, олардың салаларының және олардың туристерінің АКТ-ның жаңа формаларына өсіп келе жатқан тәуелділігін сипаттау үшін қолданылатын жаңа сөз. Ақылды туризм-ақылды қаланың маңызды құрамдас бөлігі. Туризм-бүкіл әлемдегі қауымдастықтардың экономикалық өсуінің негізгі компоненттерінің бірі. Туризмнің негізгі талабы әлемнің түкпір-түкпірінен барған сайын көп туристерді тарту болды. Ақылды туризм дегеніміз-туризмді жақсартудың инновациялық құралдары мен тәсілдерін жасау үшін ақылды қалалар сияқты ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану. Қазақстанда туризмге инвестиция салу ел тарихында рекордтық көрсеткішке – 153,7 млрд теңгеге жетті. 2019 жылы WTTC әдіснамасы бойынша ЖІӨ жалпы көлемінде туризмнің жиынтық үлесі 5,6% – ды құрады. Бұл ретте 2025 жылға қарай туризмнің ел экономикасына үлесін 8%-ға дейін арттыру жоспарлануда. Яғни,

туристік салаға инвестициялар және ішкі және шетелдік туристердің шығыстары орта есеппен жылына 7-8% – ға өсуі тиіс. Статистика көрсетіп отырғандай, саланы дамытудың ағымдағы серпіні сақталған кезде көрсеткішке озық түрде қол жеткізілетін болады.

Ақылды туризмді дамыту қазірдің өзінде қарқынды жүріп жатыр. Бұл көбінесе туризм саласында технологияларды кеңінен енгізу нәтижесінде табиғи даму. Дегенмен, жүйелі және кең үйлестіру және бөлісу, сонымен қатар туристік деректерді құру үшін пайдалану құндылықтар әлі де нәресте кезінде. Әлемдегі ақылды туризм бастамалары ақылды туризмнің өміршең экожүйелерін құруға бағытталған, бірақ сектордың күрделілігі платформаларға, технологияларға немесе қызметтерге қатысты өте нақты инновациялардан асып түсуді қиындатады. Алайда, интеллектуалды туризмге технологиялық серпін орасан зор және туризм көптеген зияткерлік технологияларды енгізуге негіз болады деп күтілуде.

Әдебиеттер

1. З.Лекин, П.Янронг және Х.Дзяньхуа, «Деректерді өндіруге негізделген ақылды қала аясында Хэбэйдегі туризмді дамыту стратегиясы».

2. А.К. Трипатия, Р. К. Трипатия, Н. К. Рэй, және Моханти, “iTour: Ақылды туризм болашағы”.

3. Гретцель, Улрике; Сигала, Марианна; Сян, Чжэн; Коо, Чульмо (2015-08-01). «Ақылды туризм: негіздер және дамулар».

Хасенова М.М., 1 курс (академик Е.А. Букетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші – э.ғ.м., аға оқытушы Муканова А.С.

ЗАМАНАУИ EVENT – МЕНЕДЖМЕНТТІҢ НЕГІЗГІ ҚҰРАУШЫЛАРЫ

Қазіргі таңда менеджмент саласы кеңінен дамып келе жатыр. Өткен күндерде біз тек «Менеджмент» және «Менеджер» ұғымдарымен таныс болсақ, қазіргі кезде «таим менеджмент», «жарнама менеджмент», «Event менеджмент», «SMM менеджер», «PR менеджер» терминдерімен танысып жатырмыз. Соның бірі, «Event менеджмент», яғни қазір мәдениет пен өнер саласының даму тенденцияларында жаңа басқару технологияларын қолдану қажеттілігін талап етеді. Жалпы алғанда, «Event менеджмент» дегеніміз не? Event-Менеджмент индустриясының өркендеуін ХХ ғасырдың басына жатқызуға болады. Әйгілі event менеджері Джо Голблатт іс-шараны ұйымдастырушы мамандығы 1955 жылы Дисней Лендтің ашылуынан бастап қалыптаса бастады деп мәлімдеді.

Бүгінгі таңда event-менеджмент терминінің бірыңғай, жалпыға бірдей танылған анықтамасы жоқ: ағылшын тілінен аударғанда, оқиға - белгілі бір іс – әрекетке қатысатын жағымды эмоцияларға негізделген белгілі бір оқиға (оқиға), олар әртүрлі бейнелеу әдістерінің көмегімен, ерекше сюжеттерді, бұрылыстарды қолдана отырып шақырылады. Тиісінше, Event-Management- бұл оқиғаны басқару болып табылады. Біз event-менеджментті неғұрлым